

Міністерство освіти і науки України

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

НН інститут культури і мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

ЗАТВЕРДЖУЮ

директор НН Інституту культури і мистецтв

проф. О. А. Устименко-Косоріч

« 30 » _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Масова та елітарна культура

галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u>
спеціальність	<u>034 Культурологія</u>
освітня програма	<u>Культурологія</u>
мова навчання	<u>українська</u>

Погоджено науково-методичною комісією
НН інституту культури і мистецтв

« 30 » серпня _____ 2022 р

Голова [signature] Руденко О.Ф.

Розробники:

Устименко-Косоріч О.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства

Програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

Протокол № 12 від «21» червня 2022 року.

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології
_____ д., мист., проф. О. К. Зав'ялова

Схвалено науково-методичною комісією інституту

Протокол № 1 від «30» серпня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії інституту _____ О.Ф. Руденко

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма
Кількість кредитів – 8	Бакалавр	Обов'язкова
		Рік підготовки:
4-й		
Семестр		
7-й / 8-й		
Лекції		
36 год.		
Практичні заняття		
44 год.		
Консультації:		
4 год.		
Самостійна робота		
156 год.		
Загальна кількість годин – 240	Вид контролю: <i>екзамен</i> (7 семестр)	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Курс «Масова та елітарна культура», розроблений для спеціальності 034 Культурологія, є складовою підготовки студентів ОР Бакалавр НН інституту культури і мистецтв.

Мета курсу полягає у поглибленню освоєнні проблематики сучасної масової та елітарної культури, та набутті теоретичних і практичних фахових якостей у сфері науково-практичної діяльності.

Завдання курсу: надати поглиблену теоретико-методологічну базу та висвітлити тенденції розвитку сучасної культури; розширити уявлення про загальний характер еволюції масової та елітарної культури та провідні теоретико-методологічні засади; поглибити знання, вміння та навички для подальшої науково-дослідницької праці в сфері культурології; сформувати практичну систему необхідну для наукової діяльності молодих культурологів у професійній сфері.

Навчальна дисципліна спрямована на розвиток *інтегральної компетенції*: Здатність надати адекватну оцінку сучасного стану культурно-мистецького життя, соціальних і економічних реалій досліджуваного явища чи процесу, приймати обґрунтовані рішення щодо творчих проблем сьогодення, враховуючи пріоритетні тенденції руху в галузі культури та запити населення.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких *загальних компетентностей* як: **ЗК 1.** Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування ідей; **ЗК 2.** Знання і розуміння предметної галузі та розуміння професії; **ЗК 3.** Здатність знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел; **ЗК 6.** Здатність бути критичним і самокритичним; **ЗК 7.**

Здатність приймати обґрунтовані рішення; **ЗК 8.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Курс «Масова та елітарна культура» формує такі *фахові компетентності* як: **ФК 1.** Здатність реалізації культурних проєктів на основі виявлення законів та принципів художньої творчості. Здатність здійснювати під контролем професійні функції в галузі зв'язків із громадськістю в державних, громадських, комерційних структурах, засобах масової інформації, в соціальній сфері, сфері політики, економіки, науки, культури, спорту; **ФК 3.** Здатність сформулювати систему знань щодо змісту й особливостей основних культурологічних і мистецтвознавчих концепцій та пріоритетних напрямів культурних досліджень для їх реалізації під час наукової роботи та написання статей. Здатність під контролем планувати та реалізовувати комутаційні кампанії та заходи; **ФК 4.** Здатність під контролем використовувати методики та техніки опитування громадської думки, володіти основами професійного спілкування, правилами мовленнєвого етикету і ведення діалогу, володіє методами впливу; **ФК 5.** Здатність формувати цілісне уявлення про світову художню культуру, враховуючи національну специфіку будь-якого етнокультурного утворення, в тому числі й культури України, та принципи державної політики в галузі культури та мистецтва. Має базові навички створення текстів документів, які використовуються у сфері зв'язків із громадськістю, володіє навичками літературного редагування, копірайтинга; **ФК 8.** Здатність обговорювати професійні проблеми, відстоювати свою точку зору, пояснювати сутність явищ, подій, процесів, робити висновки, надавати аргументовані відповіді; **ФК 9.** Здатність за допомогою науково-теоретичних концепцій культурології прогнозувати пріоритетні напрями розвитку культурного середовища. Здатність проводити дослідження в галузі культури, розуміти результати експериментальних і споглядаючи засобів перевірки наукових знань; **ФК 10.** Навички організаторської роботи, розробки культурних проєктів, підготовки виставок, арт-програм, піар-кампаній, створення сценарію програм соціо-культурних заходів тощо; **ФК 13.** Здатність на основі наукових знань стану і перспектив розвитку сучасної світової культури формувати та висловлювати свою точку зору на глобальні культурні проблеми та їх прояви в Україні.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного освоєння студентом навчального курсу «Масова та елітарна культура» передбачається інтеграція знань, умінь і навичок з таких дисциплін освітньо-професійної програми «Культурологія» першого (бакалаврського) рівня: «Культурологія», «Історія світової культури», «Історія та культура української діаспори», «Історія модерної української культури», «Культура і влада» відповідно до освітньо-наукової програми 034 Культурологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

3. Результати навчання за дисципліною

Зміст курсу забезпечує: вивчення, узагальнення та реалізації в практичній діяльності вітчизняного і зарубіжного досвіду; аналіз і творче переосмислення

провідних культурологічних концепцій та систем; розширення знань про сучасні культурологічні течії, їх специфіку та історичну ретроспекцію, а також про інтерпретологію в сучасному мистецтвознавстві.

<p>Знання: мистецьких аспектів та соціокультурних закономірностей розвитку культури.</p> <p>Уміння: критично мислити, застосовувати культурологічні знання для аналізу культурного простору та визначення векторів його подальшого розвитку.</p>	<p>ПРН-1</p>	<p>Знати основні принципи наукової, дослідницької та прикладної діяльності, які базуються на глибокому вивченні взаємозв'язків культурології, психології, історії культури, public relations спираючись на економічні та технологічні можливості.</p>
<p>Знання: змісту та взаємозв'язків культурних явищ, подій та історико-культурних процесів.</p> <p>Уміння: збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо змісту та тенденцій розвитку культури.</p>	<p>ПРН-2</p>	<p>Оволодіти загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального кругозору.</p>
<p>Знання: володіти навичками роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями та електронними ресурсами.</p> <p>Уміння: Здатність застосовувати наукометричні бази даних та спеціалізоване програмне забезпечення у проектно-дослідницькій професійній діяльності.</p>	<p>ПРН-4</p>	<p>Знати принципи діяльності сучасних інформаційних технологій для аналізу та вирішення проектно-дослідницьких завдань в професійній практиці.</p>
<p>Знання: змісту та тенденцій розвитку культури, основних чинників культурної динаміки.</p> <p>Комунікація: викладати власні думки, здійснювати їх аргументацію.</p>	<p>ПРН-6</p>	<p>Вміти узагальнювати теоретичні навички при створенні соціокультурних проектів та в діяльності по зв'язкам із громадськістю.</p>
<p>Знання: володіння навичками обробки й аналізу науково-теоретичної та інформації з різних джерел для узагальнення результатів.</p> <p>Уміння: Здатність залучати культурологічні концепції щодо інтерпретації сучасних художньо-мистецьких явищ і процесів у національному та світовому контекстах.</p>	<p>ПРН-7</p>	<p>Володіти навичками переосмислення наявних та створення нових професійних практик в галузі культури.</p>
<p>Уміння: обґрунтовувати, розробляти та реалізовувати наукові проекти та заходи.</p> <p>Комунікація: взаємодія з учасниками та організаторами культурних проектів з дотриманням законодавства та у відповідності до визначеної мети.</p>	<p>ПРН-10</p>	<p>Здатність брати участь у плануванні, підготовці і проведенні комунікаційних кампаній і заходів у відповідності до цілей і завдань організації на основі результатів досліджень.</p>
<p>Уміння: здатність аналізувати та оцінювати художню, духовну й матеріальну цінність культурного об'єкта (в різних хронологічних межах, географічних ареалах, певному соціокультурному просторі).</p> <p>Комунікація: Здатність ініціювати, розробляти, реалізовувати інноваційні культурологічні проекти, проявляти лідерські якості під час їх реалізації.</p>	<p>ПРН-12</p>	<p>Вміння самостійно вирішувати завдання на основі системного підходу в розробці та реалізації культурних проектів.</p>
<p>Уміння: здатність до пошуку, обробки й аналізу наукової теоретичної та фахової емпіричної інформації з різних джерел для узагальнення результатів.</p>	<p>ПРН-15</p>	<p>Кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових статтях, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях,</p>

Комунікації: здатність до планування та організації різних заходів та форумів культурного спрямування.		які входять до міжнародних наукометричних баз.
Уміння: створювати простір продуктивного співробітництва у культурних установах та творчих об'єднаннях; формулювати та аргументувати власну громадянську та професійну позицію щодо актуальних питань. Комунікація: діалогічність спілкування, наявність аргументованої громадянської та професійної позиції щодо актуальних суспільних питань.	ПРН-16	Володіти навичками міжособистісних взаємодій у науковому середовищі, вміти працювати в команді, формуючи чіткі правила комунікації всередині групи та підтримуючи сприятливий мікроклімат для конструктивної взаємодії.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A 90 – 100 Відмінно	Студент володіє теоретичними знаннями з курсу, досконало знає практичний матеріал (вільно ним оперує, грамотно застосовує); вміє використовувати набуті знання та вміння у практичній діяльності; викладає теоретичний матеріал логічно, послідовно й переконливо; грамотно оперує понятійно-термінологічним апаратом.
B 82 – 89 Добре	Студент виявляє повні, систематичні знання із дисципліни, має здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Швидко опрацьовує та засвоює матеріал, оперує понятійно-термінологічним апаратом. Але разом із тим допускає неточності, робить незначні помилки.
C 74 – 81 Добре	Студент виявляє повні знання із дисципліни, має здатність до самостійного оновлення знань. Демонструє певні навички та уміння під час практичних занять, але професійно-культурологічний комплекс виявляється обмежено (допускає певні помилки та неточності тощо).
D 64 – 73 Задовільно	Студент виявляє знання основного матеріалу, має обізнаність з культурологічної літератури, намагається аналізувати мистецькі твори і концепції, робити висновки, але при цьому допускає грубі помилки і не може переконливо викласти матеріал щодо заданої теми.
E 60 – 63 Задовільно	Студент виявляє знання основного навчального матеріалу в обсязі, задовільному для подальшої фахової діяльності. Практична підготовка загалом відповідає вимогам, студент демонструє певні навички, але форма виступу нестабільна, є помітні погіршення методологічного характеру.
F 35 – 59 Не задовільно	Студент емоційно скутий, не впевнений у своїх відповідях. Не розуміє основної сутності завдання, не може зробити висновки й узагальнення. Виступ невиразний та непереконливий.
FX 1 – 34 Не задовільно	Недбалість студента щодо власної підготовки. Не має впевнених знань з курсу. Не демонструє належної форми публічного виступу та необхідних практичних навичок.

Розподіл балів на 7 семестр

Поточний контроль			Разом	Екзамен	Сума
T 1.1	T 1.2	T 1.3	60	25	100
Поточний контроль					
20	20	20	15		
Контроль самостійної роботи					
5	5	5			

Розподіл балів на 8 семестр

Поточний контроль			Разом	Сума
Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3		
Поточний контроль			60	100
20	20	20		
Контроль самостійної роботи			40	
15	15	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	Задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	
1 – 34	F	незадовільно з можливістю повторного складання незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, реферати, тести, презентації результатів завдань та досліджень.

6. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ ХХ СТ.

Тема 1.1. Історичні умови виникнення масової культури.

Тема 1.2. Феномен елітарної культури, як культурологічною явища ХХ-ХХІ ст.

Тема 1.3. Теорії та аналіз масової культури.

РОЗДІЛ 2. СТИЛІСТИЧНЕ ОНОВЛЕННЯ МИСТЕЦТВА У ПЕРІОД КУЛЬТУРНИХ ЗМІН

Тема 2.1. Імідж та стереотипи масової культури. Віддзеркалення в музичному мистецтві (на прикладі рок-музики).

Тема 2.2. Художні течії в мистецтві модернізму ХХІ ст.

Тема 2.3. Молодіжний рух в контексті мас-культурних зрушень середини ХХ століття.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ ХХ СТ.

Тема 1.1. Історичні умови виникнення масової культури.

Характеристика історичних процесів у ХХ ст., які вплинули на розвиток галузей мистецтва і культури, економічну та політичну сфери, соціальне та духовне життя. Це сприяло появі нового типу культури – масової.

Тема 1.2. Феномен елітарної культури, як культурологічною явища ХХ-ХХІ ст. Культурний феномен елітарного мистецтва, як протилежність

масової культури. Основні принципи та класифікація мистецьких течій та їх типологія. Проблеми прояву елітарної культури у сучасній системі споживання.

Тема 1.3. Теорії та аналіз масової культури.

Висвітлення основних течій масової культури, їх аналіз та структуризація. Розвиток ЗМІ та її вплив на поширення та формування культурно-естетичних поглядів споживачів.

РОЗДІЛ 2. СТИЛІСТИЧНЕ ОНОВЛЕННЯ МИСТЕЦТВА У ПЕРІОД КУЛЬТУРНИХ ЗМІН

Тема 2.1. Імідж та стереотипи масової культури. Віддзеркалення в музичному мистецтві кінця ХХ ст. (на прикладі рок-музики).

Характеристика основних мистецьких стилей мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ ст., що вплинули на розквіт масової культури. Ретроспекція в культурі, як один з провідних методів поширення сучасних витворів мистецтва. Філософсько-естетична специфіка інтерпретації та особливості поєднання старовинних та новітніх технік в масовій культурі.

Тема 2.2. Художні течії в мистецтві модернізму на межі ХХ-ХХІ ст.

Психологія мистецтва межі ХХ-ХХІ ст. та його специфіка розвитку в реаліях сучасності. Висвітлення основних художніх стилей зазначеного періоду, та обґрунтування їх впливу на інтерпретацію творів мистецтва зі сторони сучасного сподивача. Стиль модернізму та його проекції. Феноменологія сучасної культурології в професійному аспекті та побутовому споживанні.

Тема 2.3. Молодіжний рух в контексті мас-культурних зрушень середини ХХ століття.

Психологія мистецтва межі ХХ-ХХІ ст. та його специфіка розвитку в реаліях сучасності. Висвітлення основних художніх стилей зазначеного періоду, та обґрунтування їх впливу на інтерпретацію творів мистецтва зі сторони сучасного сподивача. Стиль модернізму та його проекції. Феноменологія сучасної культурології в професійному аспекті та побутовому споживанні.

7.2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	У тому числі			
Лекції		Практ.	Конс.	Самост.р	
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ ХХ СТ.					
Тема 1.1. Історичні умови виникнення масової культури.	38	6	6		26
Тема 1.2. Феномен елітарної культури, як культурологічною явища ХХ-ХХІ ст.	40	6	8		26
Тема 1.3. Теорії та аналіз масової культури.	42	6	8	2	26

РОЗДІЛ 2. СТИЛІСТИЧНЕ ОНОВЛЕННЯ МИСТЕЦТВА У ПЕРІОД КУЛЬТУРНИХ ЗМІН					
Тема 2.1. Імідж та стереотипи масової культури. Віддзеркалення в музичному мистецтві (на прикладі рок-музики).	38	6	6		26
Тема 2.2. Художні течії в мистецтві модернізму ХХІ ст.	40	6	8		26
Тема 2.3. Молодіжний рух в контексті мас-культурних зрушень середини ХХ століття.	42	6	8	2	26
Всього годин	240	36	44	4	156

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Тема 1.1. Історичні умови виникнення масової культури.	6
2	Тема 1.2. Феномен елітарної культури, як культурологічною явища ХХ-ХХІ ст.	6
3	Тема 1.3. Теорії та аналіз масової культури.	6
4	Тема 2.1. Імідж та стереотипи масової культури. Віддзеркалення в музичному мистецтві (на прикладі рок-музики).	6
5	Тема 2.2. Художні течії в мистецтві модернізму ХХІ ст.	6
6	Тема 2.3. Молодіжний рух в контексті мас-культурних зрушень середини ХХ століття.	6
Разом		36

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Тема 1.1. Історичні умови виникнення масової культури.	6
2	Тема 1.2. Феномен елітарної культури, як культурологічною явища ХХ-ХХІ ст.	8
3	Тема 1.3. Теорії та аналіз масової культури.	8
4	Тема 2.1. Імідж та стереотипи масової культури. Віддзеркалення в музичному мистецтві (на прикладі рок-музики).	6
5	Тема 2.2. Художні течії в мистецтві модернізму ХХІ ст.	8
6	Тема 2.3. Молодіжний рух в контексті мас-культурних зрушень середини ХХ століття.	8
Всього годин		44

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Тема 1.1. Історичні умови виникнення масової культури.	26
2	Тема 1.2. Феномен елітарної культури, як культурологічною явища ХХ-ХХІ ст.	26
3	Тема 1.3. Теорії та аналіз масової культури.	26
4	Тема 2.1. Імідж та стереотипи масової культури. Віддзеркалення в музичному мистецтві (на прикладі рок-музики).	26
5	Тема 2.2. Художні течії в мистецтві модернізму ХХІ ст.	26
6	Тема 2.3. Молодіжний рух в контексті мас-культурних зрушень середини ХХ століття.	26

	XX століття.	
	Всього годин	156

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Баканурский А. Жизнь, игра, театральность. Одесса : Студия «Негоциант», 2004. 272 с.
2. Грица С. О развитии и обновлении традиций художественной активности масс / Грица С., Иванова Н., Новийчук В., Черкашина Л. // Проблемы музыкальной культуры : сб. ст. Вып.2. Киев: Муз. Україна, 1989. – С. 156-174.
3. Зернецька О. Нові засоби масової комунікації : Соціокультурний аспект. Київ: Наук. думка, 1993. 132 с.
4. Канарский А. Диалектика эстетического процесса. Генезис чувственной. Киев: Изд-во Киев. ун-та, 1982. 192 с.
5. Кнабе Г. Феномен рока и контркультура. Вопросы философии. 1930. № 8. С. 39-62.
6. Козлов А. Прах культуры. Музыкальная академия. 1992. № 3. С. 128-154
7. Корінний М., Потапов Г., Шевченко В. Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури. Київ: Україна, 2000. 182 с.
8. Маркова Е. Проблемы музыкальной культурологии. Одесса: Астропринт, 2000. 104 с.
9. Менерт Н. По воле рока / Н. Менерт // Социологические исследования. 1987. №4. С. 12-15.
10. Можнягун С. Кризис буржуазной „массовой культуры”. Київ: Мистецтво, 1981. 151 с.
11. Ораич Толич Д. Авангард как утопическая культура. Russian Literature. North Holland, 2001. С. 287-306.
12. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс. Вопросы философии. 1989. № 3. С.119 – 154.
13. Черный квадрат на Черном море : материалы к истории авангардного искусства Одессы. XX век. – Одесса : Друк, 2001. – 263 с.
14. Чумаченко Е. Исполнительский стиль: Магистер. раб. Одесса, ОГМА им. А.В. Неждановой. 2000. 52 с.

Допоміжні:

1. Жулинський М. Из забуття в безсмертя (Сторінки призабутої спадщини). Київ, 1990.
2. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. Київ, 1993.
3. Канарский А.С. Диалектика эстетического процесса. Генезис чувственной культуры. Киев, 1982.
4. Касьянов Г. Українська інтелігенція в русі опору 1960—80-х років. Київ, 1995.
5. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі XIX—XX століть. Київ, 1993.
6. Козаченко А. Українська культура. Її минуле й сучасність. Харків, 1931.
7. Культура українського народу. Київ, 1994.
8. Мистецтво і етнос. Культурологічний аспект. Київ, 1991.
9. Міжнародна охорона, захист і повернення культурних цінностей: Збірник документів. Київ, 1993.
10. Українська художня культура: Навч. посіб. Київ, 1996.
11. Устименко-Косоріч О.А. Масова та елітарка культура: навчальний посібник для студентів. Луганськ, Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». 2010. 154 с.
12. Феномен української культури. Київ, 1997.
13. Чижевський Д. Філософія і національність. Київ, 1994.
14. Шудря К. Художнє передбачення майбутнього. Київ, 1991.
15. Юдкін І. Східно-західні взаємини української культури // Українознавство в розбудові держави. Кн. 1. Київ, 1994.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Програма здійснюється за наявності дидактичного, ілюстративного та навчально-методичного матеріалу (посібники, монографії, наукові розробки, публіцистична та популярна літератури, доступ до електронних ресурсів і мереж), а також аудіо- і відеоапаратури з достатньою відео-, аудіо- і фонотекою для проведення лекційних та практичних занять.